

Poslovna politika 3/03

Intervju: Dr Goran TODOROVIĆ, generalni direktor, Insitut za kukuruz "Zemun Polje"

CELOKUPNA SEMENSKA PROIZVODNJA ZP HIBRIDA - U RUKAMA INSTITUTA

Zahvaljujući veoma dobroj saradnji koju sa Institutom za kukuruz "Zemun Polje" negujemo više od jedne decenije, čitaoci "Poslovne politike" su dosta dobro upoznati sa radom, razvojem i dosadašnjim rezultatima jedne od najuspešnijih naučnih institucija ne samo u našoj zemlji, već i šire.

Institut za kukuruz "Zemun Polje" je, uprkos brojnim problemima kroz koje je u poslednjoj deceniji 20. veka prolazio kao sastavni deo naše ukupne privrede, uspeo da zadrži fizionomiju jednog modernog sistema u kome su na najbolji mogući način ukomponovani naučnoistraživački rad i praktični rezultati. Svoj doprinos unapređenju proizvodnje kukuruza stručnjaci Instituta za kukuruz dali su, da podsetimo, između ostalog i u : Iranu, Angoli, Mozambiku, Nikaragvi, Tanzaniji, Zairu, Zambiji, Kazahstanu, Rusiji, Ukrajini, Grčkoj. Do sada je Institutu za kukuruz, od strane Savezne sortne komisije, priznato oko 450 hibrida, a izuzetni rezultati u tom pogledu ostvareni su i u inostranstvu. Zemunpoljski hibridi priznati su danas i u Rusiji, Ukrajini, Belorusiji, Kazahstanu, Rumuniji, Poljskoj, Italiji, Grčkoj, Bosni i Hercegovini.

O aktuelnom trenutku privređivanja, planovima i eventualnim problemima sa kojima se Institut za kukuruz "Zemun Polje" danas suočava za "Poslovnu politiku" govori dr Goran TODOROVIĆ, generalni direktor Instituta. S obzirom da je od nedavno na ovoj funkciji i da je ovo naš prvi razgovor, u nekoliko rečenica predstavimo našeg sagovornika.

Dr Goran Todorović u Institutu za kukuruz "Zemun Polje" radi od 1987. godine. Diplomirao je na Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu, gde je i magistrirao 1995., a potom, 1996. godine, i odbranio svoju doktorsku disertaciju iz oblasti genetike i oplemenjivanja bilja. Na Institutu je godinu i po dana radio na semenarstvu, odakle prelazi na odsek selekcije, gde je zajedno sa dr Šatarićem radio na stvaranju ranih hibrida kukuruza FAO grupe zrenja 100-400. Kao koautor i autor ima priznatih 17 hibrida u Saveznoj sortnoj komisiji i jedan hibrid priznat u Rumuniji. Pre dolaska na čelo Instituta, dr Todorović je bio potpredsednik Upravnog odbora u prvom sazivu (1996-97.), a zatim predsednik Nadzornog odbora.

- Ove godine navršava se pola veka selekcije kukuruza u našoj zemlji, stoga bismo Vas na samom početku ovog razgovora zamolili da upravo o tome nešto kažete. Kakva je uloga i koliki je doprinos Instituta za kukuruz "Zemun Polje" u realizaciji ovog posla?

Da, tačno je da se navršava pola veka od kada se radi selekcija kukuruza u našoj zemlji. Prvi stručnjaci iz Jugoslavije, njih petorica iz različitih centara (Zemun Polje, Novi Sad i Zagreb), su 1954-55. godine, proveli godinu dana na specijalizaciji u Americi. Može se reći da njihovim povratkom počinje intenzivan rad na selekciji i stvaranju novih hibrida kukuruza u našoj zemlji. Iz Instituta za kukuruz "Zemun Polje" u toj ekipi bila su dva stručnjaka: dr Kosta Rosić i dr Vladimir Trifunović, koji je i danas angažovan u našem institutu.

Institut za kukuruz je imao značajnu ulogu u tom procesu. Više od 40 godina se intenzivno radi na programu selekcije, odnosno oplemenjivanju kukuruza. To je ujedno i najveći i najvažniji program na kome se u Institutu radi. Institut je imao zavidne rezultate i u tom pogledu je ostvario preko 400 hibrida, koji su priznati od strane Jugoslovenske sortne komisije. Za koji dan biće novo priznavanje hibrida i sada će to raditi Sortna komisija Srbije i Crne Gore. Takođe, ostvareni su i izuzetni rezultati u inostranstvu. Zemunpoljski hibridi su priznati u različitim zemljama: Rusiji, Ukrajini, Kazahstanu, Belorusiji, Rumuniji, Poljskoj, Italiji, Grčkoj, BiH.

Stručnjaci Instituta za kukuruz su radili i na unapređenju poljoprivrede, u stvari formiranju nacionalnih programa koji obuhvataju selekciju i semenarstvo u raznim zemljama, tako da je Institut bio prisutan u Nikaragvi, Zambiji, Zairu, Angoli, Mozambiku, Iranu. Može se reći da je Institut ostavio dubok trag u proteklih 50 godina, naročito u pogledu oplemenjivanja, odnosno stvaranja novih hibrida kukuruza i da i dalje radi na tom poslu.

- Kako biste okarakterisali aktuelni trenutak poslovanja Instituta za kukuruz? Sa kakvim se problemima trenutno suočavate, a ovu priliku biste iskoristili da na njih i ukažete?

Sada se nalazimo u periodu kada treba valorizovati rezultate rada. Prošle godine smo, u saradnji sa organizatorima i proizvođačima, proizveli seme od ZP hibrida, pošto Institut taj posao ne radi sam. To seme je osušeno, dorađeno, tretirano hemijskim sredstvima, upakovano u vreće i sada smo u periodu prodaje semena. Prodaja se odvija na domaćem i stranom tržištu.

Na stranim tržištima smo već i zaključili određeni broj ugovora sa našim tradicionalnim partnerima, a našli smo i neke nove partnere. Napravili smo, dakle, ugovore sa firmama iz Rusije, Ukrajine, Kazahstana, Bosne i Hercegovine, Turske, Grčke. Ima ponuda i za Poljsku, a u izgledu je da se napravi i jedan manji posao sa partnerom iz Slovenije.

Na domaćem tržištu prodaja je u ovom periodu već trebalo uveliko da počne. Naročito veleprodaja. Međutim, verovatno i zbog vremenskih prilika, odnosno nepovoljnih klimatskih uslova, mnogi ljudi nisu ni krenuli u taj proces kupovine semena, već su to

odložili za kasnije, tako da to još nije krenulo onako kako smo očekivali. Nadamo se da će početkom marta veleprodaja da krene punom parom.

Mi imamo i sopstvenu maloprodaju, odnosno maloprodajne objekte: jedan u krugu Instituta, koji smo otvorili nešto posle Nove godine, zatim u Velikoj Plani i u Krnješevcima.

Imamo određenih problema na domaćem tržištu, pre svega zbog činjenice da postoji više organizatora koji su sada vlasnici semenskog kukuruza ZP marke. U sličnoj situaciji je i Institut za ratarstvo i povrtarstvo, iz Novog Sada, koji radi isto kao mi. Tu se sada pojavljuje problem sa cenama. Odnosno, jedan isti hibrid se na tržištu pojavljuje sa različitim cenama, što sigurno predstavlja problem u prodaji. Taj problem nije nov tako da već imamo neke ideje kako bismo to mogli da rešimo. Na tome ćemo se posebno angažovati.

- Zamolili bismo Vas da nam nešto detaljnije kažete o izvoznim planovima u 2003. godini, jer, po svemu sudeći, odlučni ste da malo agresivnije nastupite u izvozu?

U odnosu na prošlu godinu, planiramo povećanje izvoza i deviznog priliva. Prošle godine se nismo pojavljivali kao izvoznici u Bosni i Hercegovini, a sada se vraćamo i na to tržište. Po prvi put ćemo se pojaviti u Turskoj. Posle dužeg vremena, uradićemo izvoz i za Poljsku. Očekujemo da, zajedno sa "Hibridom", sa kojim smo i do sada radili, sada možemo da plasiramo jednu malo veću količinu. U izgledu je, takođe, zaključenje značajnog ugovora u Ukrajini, kroz saradnju sa jednom finansijski veoma jakom kućom koja se bavi crnom metalurgijom i koksom, koja je odlučila da, s obzirom da raspolaže sa desetak hiljada hektara zemlje, svoje aktivnosti usmeri i u poljoprivredu. Očekujemo da će ove godine biti potpisan petogodišnji plan, koji smo im predložili. U drugoj i trećoj godini, po ovom osnovu, mogao bi se ostvariti devizni priliv i preko milion dolara, a za prvu godinu je planirano 300.000 dolara. Mi smatramo da je to značajno povećanje, pogotovu što je sigurnost naplate veoma visoka.

U Rusiji imamo zajedničku firmu, akcionarsko društvo "Rostok", i preko njih radimo već godinama. Takođe, pokušavamo da uspostavimo saradnju i sa drugim firmama, s obzirom na veličinu ruskog tržišta. U predstojećem periodu se tom tržištu mora pokloniti posebna pažnja i mora se malo izmeniti nastup na tom tržištu. Pokušaćemo da tamo budemo što prisutniji, posebno u regionima gde se gaji kukuruz; da imamo svog čoveka; obezbedimo magacinski prostor, tako da možemo da prodamo značajnije količine semena i pokažemo da ZP hibridi daju izuzetno dobre rezultate i na tom terenu. To je već poznato, ali treba to još više potencirati. Imamo dobre hibride, kvalitetno seme i možemo, uveren sam, da ostvarimo značajne rezultate na tom tržištu.

- Recite nam nešto i o konkurenciji, posebno stranoj, sa kojom se susrećete na tržištu i njenom uticaju na vaše poslovanje?

Konkurencija se pojavila, što je i očekivano. Otvaranjem sveta prema nama morali smo i mi da se otvorimo prema svetu. U periodu sankcija, dve kompanije, dva instituta u našoj

zemlji su se bavila proizvodnjom hibrida kukuruza i semenskom proizvodnjom i prodajom. To su bili Institut za kukuruz "Zemun Polje" i Institut za ratarstvo i povrtarstvo iz Novog Sada. Sada su se pojavile i strane kompanije: francuski "Le Magren", nemačka kompanija KWS i najmoćnija svetska kompanija "Pioneer".

"Pioneer" je prošle godine proizveo u našoj zemlji 300 tona semena koje je bilo namenjeno za domaće tržište, a jedan deo i za izvoz. Ove godine oni već imaju 1000 tona semena i osetno su prisutni na tržištu, a sigurno će težiti i još značajnijem procentualnom učešću na našem tržištu.

Logično, sada se postavlja pitanje: kako Institut za kukuruz "Zemun Polje" može da odgovori toj svojoj konkurenciji? Postoji mnogo načina. Suština je, pre svega, u tome da moramo da imamo kvalitetno seme. To je najbolji način. Odnosno, da se održi neki nivo dorade na domaćem tržištu. Naravno, pojavom novih kompanija i one će uzeti deo tržišta, ali sigurno da ostaje prostora i za nas.

Rezultati koje mi ostvarujemo sa našim hibridima u proizvodnim ogledima ukazuju da mi imamo odgovarajući sortiment, da imamo hibride koji mogu biti konkurentni čak i najvećim svetskim kompanijama. Ono gde, eventualno, možda malo više zaostajemo, je marketing. Ne bih to rekao za kvalitet semena, mada i tu ima prostora da se još ponešto uradi, naročito oko pakovanja, prelaska na novi način prodaje - po broju klijavih semena, da skoro sve količine budu kalibrirane. U svakom slučaju, pokušaćemo još da podignemo kvalitet semena, kao i da pratimo rad na selekciji i na stvaranju hibrida.

- S obzirom da ste ne tako davno došli na čelo ovog instituta, zamolili bismo Vas i da nam nešto kažete o poslovnoj politici koju nameravate da sprovedite, ciljevima i zadacima koje ste postavili svojim saradnicima i sebi?

Sigurno da je u Institutu mnogo toga već urađeno u prethodnom periodu. Međutim, život ide dalje, pojavljuju se novi izazovi na koje sada treba odgovoriti. Tu, pre svega, mislim na pojavu strane konkurencije i na to da se treba što bolje organizovati kako bismo obezbedili siguran nastup i na domaćem i na inostranom tržištu.

Prva stvar koju bih želeo da istaknem je da će Institut nastaviti intenzivan rad na selekciji i stvaranju hibrida, jer je to osnovni preduslov da bi se opstalo na tržištu. To znači da svakih četiri-pet godina, ili u kraćem periodu, moramo da izađemo sa novim sortimentom, sa hibridima koji imaju bolje osobine od hibrida koji su trenutno u proizvodnji, da ponudimo široku lepezu hibrida za različite agroekološke uslove, da ponudimo i specifične hibride kako bismo mogli da zadovoljimo tržište i da plasiramo semensku robu.

Posebnu pažnju treba pokloniti semenarstvu. Proizvodnja semenskog kukuruza je u Institutu, i uopšte u Jugoslaviji, dosta razvijena. Jugoslavija je nekada proizvodila i do 50.000 tona semenskog kukuruza. Dosta toga je bilo namenjeno i za izvoz. U Vojvodini, koja ima najbolje i klimatske i zemljišne uslove za semensku proizvodnju, ima desetak doradnih centara koji dosta dobro rade i imaju kvalitetnu opremu. Institut sa njima

sarađuje i ja se nadam da ćemo u narednom periodu uspeti da podignemo kvalitet semena. Kao što sam već pomenuo, to se odnosi na posebno pakovanje, na to da seme bude kalibrirano i sl.

Takođe, predstoji nam intenzivniji rad na marketingu. Svake godine mi organizujemo veliki broj propagandnih predavanja, a to čine i zemljoradničke zadruge, mesne zajednice, poljoprivredne apoteke, poljoprivredni kombinati, poljoprivredni zavodi i stanice, na čije pozive se Institut rado odaziva. I u trenutku dok mi razgovaramo, nekoliko naših ekipa je na terenu i drži takva predavanja. Održavamo i dobre odnose sa sredstvima informisanja, kao što znate, a to potvrđuje i nedavno održana, dobro posećena, konferencija za štampu u Institutu za kukuruz. Negujemo dobre odnose sa poljoprivrednim kombinatima, izvodimo veliki broj oglada, što znači da i na terenu praktično pokazujemo vrednost naših hibrida.

Predstoji nam još jedan veoma važan zadatak. Tu ćemo morati da potražimo pomoć i od države, od Fonda za razvoj. Naša ideja je da ove godine probamo da organizujemo i da otkupimo celokupnu semensku proizvodnju zemunpoljskih hibrida. Mislim da moramo biti vlasnici našeg semena iz više razloga. To je jedini način da se kontroliše i način dorade, i kvalitet semena, i nastup na tržištu, što je veoma važno, jer sada imamo problem da jedan naš hibrid, zbog više organizatora (vlasnika semena) koji su sada učesnici u prometu, ima različitu cenu, što dovodi do zabune kod poljoprivrednih proizvođača. Očigledno da taj stari sistem više neće moći da funkcioniše. Zapravo, dovodi Institut u opasnost i mi ćemo pokušati da ove godine postanemo vlasnici našeg semena, naše semenske proizvodnje. Tu će nam biti potrebna pomoć i banaka, a probaćemo da se obratimo raznim ministarstvima i drugim nadležnim državnim institucijama da nam pomognu.

- Šta nam možete reći o najznačajnijim rezultatima ostvarenim na polju naučnoistraživačkog rada u Institutu za kukuruz "Zemun Polje" u poslednjih godinu dve dana, na koje ste posebno ponosni? Da li su ta saznanja već našla svoju primenu u praksi?

Uzevši u obzir da je naša osnovna delatnost genetika i oplemenjivanje kukuruza, smatram da su najznačajniji rezultati ostvareni upravo u toj oblasti. Oni su najznačajniji sigurno i u ekonomskom pogledu, a i u naučnom pogledu.

Svake godine Institutu se prizna preko desetak hibrida u Saveznoj sortnoj komisiji. Trenutno imamo dosta dobre nove hibride, koji su pokazali izuzetne rezultate. Ovom prilikom istakao bih jedan hibrid za koji smatram da je zaista rezultat jednog sistematskog i dugoročnog rada. To je hibrid ZP 434, koji se veoma uspešno, i u ogleđima i u proizvodnji, nosi sa hibridima najvećih svetskih kompanija. Reč je o zaista izuzetnom hibridu, koji je, po mom mišljenju, u protekle dve-tri godine obeležio Institut za kukuruz "Zemun Polje". Očekujemo da će taj hibrid i u narednih 10 godina imati značajnu ulogu u proizvodnji kukuruza u našoj zemlji, a i u inostranstvu.

- Ono čime se ovaj institut oduvek ponosio jesu kadrovi kojima raspolaže. Kakva je danas situacija u tom pogledu i koliko pažnje se danas poklanja permanentnoj edukaciji i daljem usavršavanju kadrova?

Institut za kukuruz "Zemun Polje" ima jednu dobru kadrovsku politiku, koja se sprovodi već preko 30 godina. Prva generacija stručnjaka Instituta, koju sam pomenuo, stekla je određena znanja prilikom njihovog prvog boravka u Americi, ta znanja su preneti ovde mlađim kolegama i Institut je na vreme počeo da mlade i obrazovane ljude, sa najboljim prosečnim ocenama stečenim na fakultetu, uključuje u program Instituta i da ih zapošljava. Oni su dobili pomoć Instituta za poslediplomske studije, dati su im maksimalni uslovi da izvode eksperimente i odbrane svoje magistarske teze i urade doktorske disertacije. Skoro svi naučni radnici, koji su doktorirali, proveli su određeno vreme, godinu ili više, na univerzitetima u Americi, gde su stekli dodatna znanja. Institut je uvek bio otvoren prema mladim stručnjacima. Studenti završnih godina često dolaze u Institut na praksu, javljaju se i traže pomoć oko izrade diplomskih ili magistarskih radova.

U jednom teškom periodu koji je iza nas, od 1990. do 2000. godine, došlo je do određenog odliva kadrova, tako da je četvoro-petoro ljudi sa selekcije napustilo Institut. Međutim, ostalo je dovoljno kvalitetnih stručnjaka i mi ćemo nastaviti da vodimo jednu pozitivnu kadrovsku politiku, primaćemo mlade ljude koji imaju najveće ambicije da rade i daćemo im dobre uslove za to. To je ono po čemu je Institut oduvek bio prepoznatljiv.

Jedini način da se opstane na tržištu jeste da imate kvalitetne kadrove. To i danas mora biti jedan od naših osnovnih zadataka. Jer, ako se vodi računa o kadrovskoj politici i naučnim radnicima obezbede dobri uslovi za rad mogu se očekivati i željeni rezultati.

- U kojoj meri vaši stručnjaci uspevaju da prate aktuelna dešavanja u sferi nauke u svetu i na koji način im u tome pomažete?

Svake godine pravi se jedan godišnji plan u čijoj izradi učestvuje Nastavno- naučno veće Instituta i svi naučni radnici daju svoje predloge, na osnovu kojih se pravi plan učešća na različitim kongresima. Institut za to svake godine izdvaja značajna sredstva.

Svaki istraživač ima obezbeđen personalni kompjuter, pretplaćeni smo na najvažnije naučne časopise. Dakle, naši naučni radnici idu na međunarodne kongrese, na studijska putovanja. Trudimo se i da ugledne stručnjake iz sveta pozovemo da dođu kod nas i ovde održe kratka predavanja, jednom rečju da uspostavimo vezu sa svima koji rade u našoj oblasti i od kojih može nešto da se nauči i da se sa njima razmeni iskustvo.

- Pored naučno-istraživačkog rada, Institut za kukuruz "Zemun Polje" bavi se, kako ste već pomenuli, i proizvodnjom, semenske robe pre svega, ali i nekih drugih proizvoda. Šta nam možete reći o tom području vaše delatnosti?

Naravno da je semenska proizvodnja bitna, jer je to naša osnovna delatnost. Ali, pored te proizvodnje mi razvijamo i druge programe. To su jako interesantni programi na kojima

rade stručnjaci Instituta iz oblasti tehnologije, odnosno oni koji se bave problemom iskorišćavanja kukuruza. Oni rade na stvaranju novih proizvoda. Poznato je, na primer, da je prvi domaći viski, pre 15 godina, napravljen upravo u Institutu za kukuruz "Zemun Polje".

Trenutno je aktuelan program na soji. Imamo ekstruder i radimo termičku obradu soje. Postoji i program CELGRAN, koji se odnosi na iskorišćenje kukuruznih koćanjki, od kojih se pravi proizvod veoma koristan u mašinskoj industriji. Naravno, ima još programa, ali i ideja koje mogu da se urade vezano za ishranu domaćih životinja (postoje razne recepture za spravljanje koncentrata), kao i za ljudsku ishranu. Međutim, tu je potrebno uložiti sredstva, napraviti male pilot pogone kroz koje bi ova istraživanja i proizvodi do kojih se dođe mogli da se valorizuju, odnosno da se isplate troškovi. Mislim da to ima perspektivu i da u budućnosti može da bude veoma značajno kao izvor prihoda. Pored osnovne delatnosti, gde se i ostvaruju najveći prihodi, i ovde može da se ostvari veoma visok prihod.

- Na nedavno održanoj konferenciji za štampu, koju tradicionalno organizujete u ovo vreme svake godine, Vaši saradnici i Vi upoznali ste širu javnost, a posebno korisnike vaših proizvoda, sa aktuelnom ponudom Instituta i uputili određene preporuke. Dakle, čemu treba posebno posvetiti pažnju kada je proizvodnja kukuruza u pitanju i kako doći do što boljih rezultata?

Postoje dve stvari na koje poljoprivrednim proizvođačima, odnosno svima koji se bave proizvodnjom kukuruza, treba posebno ukazati. Prvo, to je izbor hibrida i, drugo, kvalitet semena.

Što se tiče izbora hibrida, kao što znate postoji veliki broj hibrida koji različito reaguju u različitim agroekološkim uslovima, tako da je naročito važno da svaki proizvođač za svoj region nabavi odgovarajući hibrid, koji odgovara i po dužini vegetacionog perioda, a i po drugim osobinama.

Kvalitet semena je veoma važna stvar i mi smo na konferenciji za štampu na to posebno ukazali. Udeo troškova kod proizvodnje kukuruza koji otpada na kupovinu semena kreće se oko 3-5 odsto. Obično je do 3 odsto. Znači, ne treba rizikovati i kupovati izuzetno jeftino seme od nepoznatih prodavaca. Naša preporuka je da se seme kupuje kod ovlašćenih prodavaca, a to su poljoprivredne apoteke ili, na primer, Institut. Odnosno, kod svih koji imaju ovlašćenje da se bave prometom semena. Treba izbegavati da se seme kupuje na vašarima, pijacama gde je jeftinije, ali nije proverenog kvaliteta i često ima falsifikovanja, pa onda nastaju veliki problemi. Setva je samo jednom u godini i treba kupiti kvalitetno seme, koje ima deklaraciju o kvalitetu. Mislim da to nije veliki trošak, posebno ako se ima u vidu da su cene svih repromaterijala otišle gore, a jedino je cena semenskog kukuruza čak i niža za nekih 10 odsto.

- U narednom periodu na dnevni red će doći i rešavanje vlasničkih odnosa. Znamo da ste tu, kao institut, u specifičnom položaju. Vaš komentar i očekivanja od privatizacije?

Institut za kukuruz jeste tu u specifičnom položaju jer je društveno preduzeće, ali i naučna ustanova, tako da se po svom položaju razlikuje od državnih instituta. Ako pogledamo da smo društveno preduzeće, što je realnost, trebala bi da se izvrši privatizacija u skladu sa važećim zakonom. Ja sam imao razgovor sa predstavnicima vlasti i ministrom za nauku, tehnologije i razvoj, koji je rekao da smo mi ipak naučni institut i da potpadamo pod njegov resor, te da će oni napraviti strategiju za sve institute u državi. Izrada te strategije je u toku. Imao sam priliku da pročitam njenu treću verziju, a i naši ljudi su išli na informativno predavanje o strategiji, odnosno o tome šta će se raditi sa različitim institutima iz različitih oblasti. Očekujem da će Zakon o nauci i naučnom radu, koji treba da bude donešen u prvoj polovini ove godine, to pitanje rešiti i da će tada biti konačno jasno kakva će biti i sudbina našeg instituta, a i drugih instituta, odnosno u kom pravcu ćemo se transformisati, da li će doći do nekih spajanja instituta, dok će se neki, manji, možda i ugasiti. Sve je to u toj radnoj verziji napisano. Videćemo kako će to proći zakonsku proceduru i u kojoj formi će konačno biti usvojeno. Do tada, po mom mišljenju, ni jedna naučna ustanova neće ući u proces privatizacije.

Instituti iz oblasti biotehnologije, kao što su Institut za kukuruz "Zemun Polje" ili Institut za ratarstvo i povrtarstvo u Novom Sadu, su u najvećoj meri samofinansirajući. Mi se iz sopstvenih prihoda od prodaje semena i stvaranja hibrida finansiramo preko 95%, dok se samo 5% odnosi na pomoć od strane Ministarstva za nauku, tehnologije i razvoj, dok druge institute, npr. iz oblasti humanitarnih nauka, Ministarstvo finansira 80-90, pa i 100 odsto. Mislim da država neće moći da zadrži sve institucije ovakvog tipa. Na primer da drži dva poljoprivredna fakulteta i tri velika instituta: Institut "Srbija", Institut za kukuruz i Institut za ratarstvo i povrtarstvo. Pretpostavljam da će morati da dođe do neke racionalizacije, no prepustimo to vremenu da pokaže.

- Mnogo je tema i pitanja o kojima bismo još mogli razgovarati. Međutim, privodeći ovaj razgovor kraju, zamolićemo Vas da odaberete ono što, po Vašem mišljenju, zavređuje posebnu pažnju i upotpunjuje sliku o stanju i perspektivama Instituta za kukuruz "Zemun Polje" i o tome nam nešto kažete.

Još jednom bih istakao da Institut mora da postane vlasnik celokupne semenske proizvodnje. To je imperativ, uslov da bismo opstali i po pitanju kvaliteta i po pitanju opstanka na tržištu. Druga, veoma važna stvar je izvoz, kome treba posvetiti posebnu pažnju. Izvoz se ne svodi samo na pronalaženje kupca i prodaju robe, već se moraju obnoviti stare veze, mora se izvoditi veći broj ogleda u inostranstvu i pojačati marketinške aktivnosti. Mislim da će morati da se osnuje i neko predstavništvo u inostranstvu, te da se postepeno pojačava rad na ino tržištima.

Institut za kukuruz "Zemun Polje" je u Zambiji imao sopstvenu farmu, a kasnije i zajedničko preduzeće, tako da smo tamo izvodili zimsku generaciju. Znači, kada je kod nas zima mi iskoristimo taj period da tamo posejemo naš semenski kukuruz i radimo selekciju. Međutim, izgleda da sudbina tog preduzeća nije blistava, odnosno radi se na njegovom gašenju. Ali, Institut se nije odrekao rada na zimskoj generaciji, koja je neophodna, mora da se radi i to čine sve kompanije. Sada tu zimsku generaciju izvodimo

u Čileu. Već imamo našeg stručnjaka tamo, tako da očekujemo da krajem marta stigne seme iz Čilea. Najverovatnije ćemo program zimske generacije definitivno prebaciti u Čile.